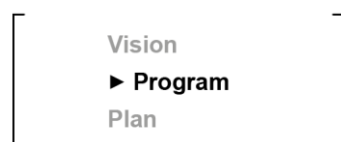

Göteborgs
Stad

Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024–2030

Planerande styrande dokument

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Dokumentnamn: Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024–2030

Beslutad av:

[Nämnd/styrelse/befattning]

Dokumentsort:

Program

Gäller för:

Utpekade nämnder och styrelser

Giltighetstid:

2024–2030

Diarienummer:

1235/22

Senast reviderad:

[Datum]

Datum och paragraf för beslutet:

[Text]

Dokumentansvarig:

Avdelningschef
samhällsutveckling,
stadsledningskontoret

Bilagor:

Bilaga 1: Styrande dokument, bilaga 2: Stödjande dokument, bilaga 3: Indikatorer

Innehåll

Inledning	5
Syftet med detta program	5
Vem omfattas av programmet	5
Giltighetstid	5
Bakgrund	5
Koppling till andra styrande dokument	5
Lagstiftning	6
Internationella konventioner	6
Stödjande dokument	6
Genomförande av detta program	6
Uppföljning av detta program	6
Programmet	8
Utgångspunkter	8
Livsvillkorens påverkan på hälsan	8
Det folkhälsopolitiska målet	8
Hälsans bestämningsfaktorer	8
Folkhälsopolitikens målområden	9
Främjande och förebyggande arbete	9
Livscykelperspektiv	10
Universell proportionalism	10
Tvärsektoriell och tvärprofessionell samverkan	10
Definitioner	10 <u>11</u>
Folkhälsa	10 <u>11</u>
Jämlikhet	11

Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024–2030

3 (26)

Jämlik hälsa	11
Livsvillkor	11
Livsmiljö	11
Social position	11 11 11 12
Socioekonomisk status.....	12
Programmets uppbyggnad.....	12
Mål	12
Förutsättningar	13
Strategier	13
Ansvar	13
Indikatorer	13 13 14
Övergripande mål: Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska.....	13 13 14
Mål 1: Barns och ungas hälsa ska förbättras	14
Mål 2: Invånarnas möjligheter till delaktighet, inflytande och tillit ska öka ...	16
Mål 3: Fler ska ha arbete och möjlighet till försörjning	17 17 18
Mål 4: Tillgången till en hållbar och väl gestaltad livsmiljö ska vara jämlik	18 18 19
Bilaga 1 - Styrande dokument.....	21
Bilaga 2 - Stödjande dokument.....	24
Bilaga 3 - Indikatorer	25

Inledning

Syftet med detta program

Syftet med programmet är att peka ut riktningen för stadens arbete för att minska skillnader i livsvillkor och hälsa. Insatser för att minska skillnader i livsvillkor och hälsa bör ske med särskilt fokus på barn och unga samt på de grupper som idag har sämst livsvillkor och hälsa och därmed störst behov. Där kan insatserna få störst effekt.

Vem omfattas av programmet

Detta program gäller för följande nämnder och styrelser: exploateringsnämnden, förskolenämnden, Förvaltnings AB Framtiden, grundskolenämnden, Higab, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för demokrati och medborgarservice, nämnden för funktionsstöd, nämnden för kretslopp och vatten, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsbyggnadsnämnden, stadsfastighetsnämnden, stadsmiljönämnden, utbildningsnämnden, äldre- samt vård och omsorgsnämnden.

Giltighetstid

Detta program gäller från dess antagande till och med 2030.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade 2022-10-27 § 34 om att ta fram ett nytt program som ersätter Göteborgs Stads folkhälsoprogram och Göteborgs Stads program för en jämlik stad.

Koppling till andra styrande dokument

Det finns flera styrande dokument med koppling till programmet för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa. Reglementen och ägardirektiv slår till exempel fast att nämnder och styrelser ska utföra sina uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot diskriminering. Detta är också principer som styr stadens verksamheter via lagstiftningen och internationella konventioner. Därutöver finns flera program och planer som omfattar mål, strategier och insatser som knyter an till detta programs mål om jämlika livsvillkor och jämlik hälsa. I bilaga 1 finns en förteckning över de stadenövergripande planerande styrande dokument vars mål, strategier och insatser angränsar till detta program.

Lagstiftning

Det finns flera olika lagar som styr och påverkar de samhälleliga förutsättningarna för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa. Exempel på dessa är regeringsformen, kommunallagen (2017:725), socialtjänstlagen (2001:453), skollagen (2010:800), plan- och bygglagen (2010:900) och diskrimineringslagen (2008:567). Huvuddelen av Göteborgs Stads kärnverksamheter som berörs av detta program styrs i första hand av dessa lagar men också av annan speciallagstiftning.

Internationella konventioner

Sverige har åtagit sig att följa FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna tillsammans med tillhörande konventioner. Förklaringen om de mänskliga rättigheterna slår fast att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och lika i värde och rättigheter. En grundläggande princip är att inte bli diskriminerad. De mänskliga rättigheterna reglerar förhållandet mellan staten och enskilda människor. I Sverige skyddas de mänskliga rättigheterna av tre grundlagar: regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Stödjande dokument

I bilaga 2 återfinns en förteckning över de stödjande dokument som har använts vid framtagandet av programmet och som kan utgöra ett stöd i arbetet med programmets mål och strategier. Viktiga utgångspunkter är till exempel slutsatserna i Jämlikhetsrapporten 2023 och den nationella folkhälsopolitiken.

Genomförande av detta program

Varje nämnd och styrelse med utpekad ansvar i programmet ansvarar för implementeringen i den egna organisationen samt för genomförandet av respektive strategi. Kommunstyrelsen ansvarar för att stödja genomförandet av stadens gemensamma arbete.

En förutsättning för programmets genomförande är en ökad kunskap om hur befolkningens livsvillkor och hälsa är fördelad. Kommunstyrelsen ansvarar för utveckling av metoder för kunskapsinhämtning och analys.

Uppföljning av detta program

Kommunstyrelsen ansvarar för en samlad uppföljning av programmet. Stadsledningskontoret följer kontinuerligt genomförandet av programmet och arbetet med programmets strategier.

Efter halva programperioden görs en deltidsuppföljning. Läget i implementeringsarbetet och utvecklingen i måluppfyllelse rapporteras till kommunfullmäktige.

I slutet av programperioden utvärderas programmets mål och strategier och programmets måluppfyllelse redovisas. Utvärderingen färdigställs innan programperioden löpt ut och

rapporteras till kommunfullmäktige för att kunna utgöra underlag vid beslut om det fortsatta arbetet. De indikatorer som kommer att följas återfinns i bilaga 3.

Programmet

Utgångspunkter

Livsvillkorens påverkan på hälsan

Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024 – 2030 utgår från livsvillkorens påverkan på hälsan. Livsvillkoren omfattar bland annat uppväxtförhållande, utbildning, arbete, försörjning, boende, livsmiljö samt delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen och möjlighet att påverka ens eget liv.

Folkhälsoarbete handlar om att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen. Ojämlika livsvillkor kommer till uttryck genom att vissa grupper i samhället har mindre möjlighet att påverka sina liv och har en mer begränsad frihet och ett begränsat handlingsutrymme. Ojämlighet i hälsa uppstår genom att olika grupper i samhället har systematiskt olika livsvillkor, levnadsförhållanden och levnadsvanor. Hälsa utgör både en förutsättning och ett utfall. Livsvillkor som utbildning, arbete och delaktighet kan främja hälsan. Samtidigt kan hälsofrämjande insatser och förebyggande åtgärder bidra till bättre förutsättningar och livsvillkor för individen och samhället i stort.

Det folkhälsopolitiska målet

Sveriges folkhälsopolitiska ramverk fastslår att det övergripande folkhälsopolitiska målet är ”att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”. Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024–2030 bygger på detta mål och slår fast den politiska viljeinriktning för vad som ska uppnås inom området fram till 2030.

Det övergripande folkhälsopolitiska målet betonar att det finns förutsättningar som det offentliga samhället kan påverka för att minska skillnaderna i livsvillkor och hälsa och därmed öka den samlade folkhälsan. Målsättningen att de påverkbara hälsoklyftorna ska kunna slutas inom en generation kräver ett långsiktigt arbete med fokus på det tidiga livets villkor. Förhållanden under barn- och ungdomsåren har en betydande påverkan, inte bara på uppväxten, utan också på resten av livet. Detta program tar även fasta på att hälsofrämjande och förebyggande arbete gäller hela befolkningen och hela livet. Men, för att förbättra folkhälsan och uppnå jämlikhet i livsvillkor och hälsa behöver ett särskilt fokus läggas på barn och unga samt på de grupper som idag har sämst hälsa och livsvillkor.

Hälsans bestämningsfaktorer

Hälsan i en befolkning påverkas av många olika faktorer och kan ses som resultatet av ett samspel mellan individ och samhälle. Faktorerna kallas ofta för hälsans bestämningsfaktorer. För att förstå ojämlikhet i hälsa och kunna utforma åtgärder för att motverka den behövs förståelse för hur de olika bestämningsfaktorerna samverkar för att skapa negativa och positiva spiraler.

Bestämningsfaktorerna kan grupperas på olika sätt, från faktorer som individen själv bär på till samhällseliga faktorer som socioekonomiska, kulturella och miljömässiga förhållanden. Det är också vanligt att gruppera bestämningsfaktorerna enligt livsvillkor, levnadsförhållanden och levnadsvanor. Sambanden mellan bestämningsfaktorerna och hälsan är komplexa, och samma bestämningsfaktorer ligger ofta till grund för flera olika hälsoutfall. Olika levnadsvanor påverkar risken för många av de sjukdomar som bidrar mest till sjukdomsörden i Sverige i dag, och livsvillkoren och levnadsförhållandena påverkar i sin tur möjligheten att ha hälsosamma levnadsvanor.

Folkhälsopolitikens målområden

Det folkhälsopolitiska ramverket delar in förutsättningarna för hälsa i åtta målområden (se figur 1 nedan), sju utifrån centrala livsområden där resursbrister och sårbarheter är särskilt avgörande för jämlik hälsa, och ett åttonde som belyser hälso- och sjukvården. Målområdena har sitt ursprung i den kunskap som finns inom området ojämlikhet i hälsa och de livsvillkor som ligger till grund för denna ojämlikhet. De tydliggör att arbetet för en god och jämlik hälsa måste inriktas på de bakomliggande förutsättningarna och de strukturella faktorerna som påverkar hälsa.

Figur 1 Illustration: Folkhälsomyndigheten

Främjande och förebyggande arbete

Förebyggande insatser utgår ifrån en negativ företeelse som ska mildras eller förhindras. Då krävs kunskap om riskfaktorer och hur riskfaktorerna kan motverkas eller elimineras. Främjande arbete handlar om att stärka skyddsfaktorer. För ett främjande arbete krävs därför kunskap om skyddsfaktorer som kan bidra till att hälsan bibehålls eller förbättras.

Att satsa på tidiga åtgärder och insatser handlar om en investering för framtiden. Det är alltid bättre att tidigt främja en positiv utveckling än att försöka bryta ett negativt förlopp senare i livet. Att tidigt fånga upp och arbeta förebyggande är avgörande för att undvika att problemen blir större och svårare att lösa. Ur individens perspektiv kan det förebyggande och främjande arbetet motverka att problem uppstår eller att konsekvenserna av problem mildras. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är det en god

ekonomisk hushållning med resurser som bidrar både till ekonomisk och social hållbarhet.

Livscykelperspektiv

Ojämlikheten i livsvillkor och hälsa kan ses ur ett livscykelperspektiv. Det innebär att hälsan och ojämlikheten i hälsa är ett resultat av processer som pågår under hela livet, där faktorer som uppväxt, familj, skola, arbete och boende formar förutsättningarna för ett hälsosamt liv. Det som händer under ett barns första år utgör förutsättningar som följer med barnet genom hela livet. Att stimulera barns utveckling, inlärning och hälsa tidigt i livet är centralt för att senare i livet minska ojämlikhet i livsvillkor och hälsa. Faktorer under barndomen kan påverka hälsan tidigt såväl som senare i livet. Därför är livscykelperspektivet viktigt i ett förebyggande och främjande arbete.

Universell proportionalism

Insatser för att förbättra hälsan bör vara universella och riktade till hela befolkningen. För att nå hela befolkningen behöver arbetet genomsyras av ett inkluderande perspektiv utifrån allas lika rättigheter. Samtidigt bör insatserna vara proportionella till de behov som finns i utsatta grupper. Åtgärderna för att förbättra hälsan bör anpassas så att de tar särskild hänsyn till grupper som idag har minst tillgång till jämlika livsvillkor.

Tvärsektoriell och tvärprofessionell samverkan

Ingen enskild nämnd eller enskilt bolag kan på egen hand skapa jämlika livsvillkor för invånarna i Göteborg. Det krävs en gemensam kraftsamling med fokus kring programmets mål och strategier där gemensamma utmaningar behöver mötas i samverkan såväl inom den kommunala organisationen, som med nationella och regionala aktörer samt med aktörer i näringsliv, akademi och civilsamhälle. Genom samverkan kan staden öka sin rådighet att påverka invånarnas livsvillkor.

Definitioner

Folkhälsa

Folkhälsomyndigheten beskriver folkhälsa som ett begrepp för hela befolkningens samlande hälsa och ohälsa, till skillnad från individens hälsa. En god folkhälsa innebär att hälsan är så god som möjligt och samtidigt så jämnt fördelad som möjligt mellan olika grupper i samhället. Det ska inte förekomma systematiska skillnader i dödlighet och sjuklighet mellan olika socioekonomiska grupper, mellan kvinnor och män, mellan utrikes och inrikes födda, mellan personer med funktionsnedsättning och befolkningen i sin helhet samt mellan personer med olika sexuell läggning.

Jämlikhet

Regeringsformen (1974:152) anger bland annat att det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara.

Enligt Agenda 2030 mål 10 bygger ett jämlikt samhälle på principen om allas lika rättigheter och möjligheter. Ett jämlikt samhälle bygger på principen om allas lika rättigheter oberoende av till exempel kön, sexuell läggning, etnicitet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning och härkomst, som grund för en rättvis fördelning av resurser och såväl ekonomiskt som politiskt inflytande i samhället.

I detta program används begreppet jämlikhet med fokus på att skapa likvärdiga livsvillkor för alla göteborgare oberoende av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggning, socioekonomisk status och geografisk hemvist och därmed en mer jämlik hälsa.

Jämlik hälsa

Folkhälsomyndigheten beskriver att ojämlikhet i hälsa skapas av att olika grupper i samhället, till exempel kvinnor och män eller olika socioekonomiska grupper, har systematiskt olika livsvillkor, levnadsförhållanden och levnadsvanor. Jämlik hälsa är frånvaron av sådana skillnader.

Livsvillkor

Livsvillkor utgör människors förutsättningar i det vardagliga livet och formas av samhällssystemet, såsom samhällsekonomi, utbildningssystem och välfärdssystem. Livsvillkoren omfattar bland annat en likvärdig uppväxt, utbildning, arbete, en god försörjning, ett bra boende, en god livsmiljö samt delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen och ens eget liv. Folkhälsomyndigheten konstaterar att det krävs att människor har jämlika livsvillkor för att uppnå en god och jämlik hälsa.

Livsmiljö

Livsmiljön är den fysiska miljön människor lever och verkar i. Livsmiljön har stor betydelse för människors livsvillkor och kan skapa förutsättningar för hälsa och välbefinnande. Detta är viktigt för alla i olika skeden av livet, och särskilt viktigt för barn i deras utveckling.¹

Social position

Social position avser en individs eller en grups relativa ställning eller status i samhället. Social position avgörs dels av socioekonomiska faktorer såsom utbildning, yrke och inkomst, dels av hur vissa egenskaper och tillhörigheter värderas vilket påverkar människors tillgång till resurser och handlingsutrymme².

¹ Folkhälsomyndigheten (2021). Vår livsmiljös betydelse för en god och jämlik hälsa.

² Göteborgs Stad. (2023). Jämlikhetsrapporten 2023: Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg.

Ofta är människors hälsa sämre ju lägre social position de har. Sambandet gör att grupper som är särskilt utsatta socialt och ekonomiskt, jämfört med övriga befolkningen, ofta har flera samlade hälsoproblem. Folkhälsomyndigheten beskriver att grupper i särskilt utsatta situationer till exempel kan vara hbtqi-personer, personer med funktionsnedsättningar, migranter, nationella minoriteter, ensamstående föräldrar och personer som står utanför arbetsmarknaden.

Socioekonomisk status

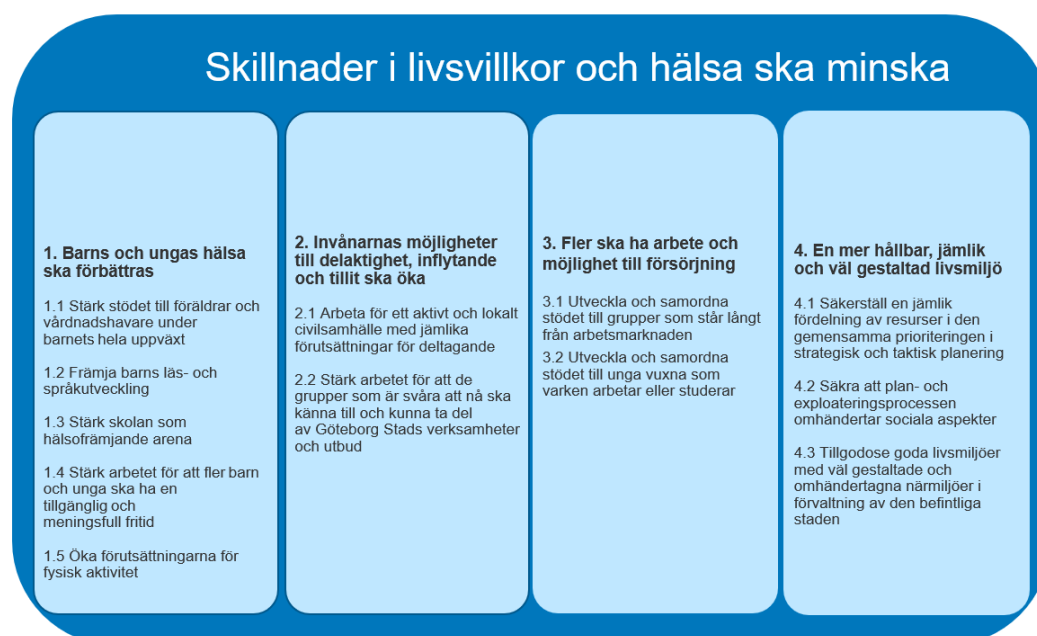
Socioekonomisk status mäts vanligen i termer av utbildningsnivå, inkomst och yrkesposition. Ibland används socioekonomisk bakgrund och inkluderar då föräldrars socioekonomiska situation. Även socioekonomiska förutsättningar används.³

Programmets uppbyggnad

Mål

Programmet är uppbyggt i ett övergripande mål och fyra mål. Det övergripande målet för Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa är att skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska.

De fyra efterföljande målen visar tydliga prioriteringar på barns och ungas hälsa och på viktiga livsvillkor för att uppnå ökad folkhälsa, vilket förutsätter fokus på grupper som idag har sämst hälsa och livsvillkor (se bild nedan). Med varje mål följer en beskrivning av målets innebörd och strategier.

³ Göteborgs Stad. (2023). Jämlikhetsrapporten 2023: Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg.

Förutsättningar

Förutsättningarna för att nå måluppfyllelse är att arbetet med programmet sker i nämnders och styrelser grunduppdrag. Programmet pekar ut en riktning för hur prioriteringar i det dagliga arbetet ska ske.

För att minska skillnader i livsvillkor och hälsa behöver kunskapen om befolkningens behov öka och systematiskt integreras i genomförandet av programmet. Metoder behöver utvecklas för att öka kunskapen om hur befolkningens livsvillkor och hälsa är fördelad. En analys behöver ske på övergripande nivå i staden såväl som lokalt inom respektive verksamhet för att få bättre kunskap om behov, förutsättningar och konsekvenser för olika målgrupper. Analysen blir på så sätt ett underlag för prioriteringar av främjande och förebyggande insatser. För att nå hela befolkningen behöver såväl analysen som arbetet genomsyras av ett inkluderande perspektiv utifrån allas lika rättigheter. Åtgärderna för att förbättra hälsan bör anpassas så att de tar särskild hänsyn till grupper som idag har minst tillgång till jämlika livsvillkor.

Strategier

Strategier är kopplade till varje mål. Strategierna är valda för att nå så stor måluppfyllelse som möjligt inom programperioden. Strategierna visar på riktning för arbetet och syftar till att förstärka verksamheters fokus. För att operationalisera strategierna ska nämnder och styrelser utforma åtgärder, insatser och aktiviteter.

Ansvar

För varje strategi anges ansvariga nämnder och bolagsstyrelser. Ett ansvar innebär att utpekad nämnd eller styrelse har en rådighet över strategins genomförande inom ramen för sin ordinarie verksamhet. Ansvar för en strategi kan vara olika långtgående för olika berörda nämnder och styrelser och bero på vilka insatser som behöver utformas för att nå målet.

För de strategier där det finns behov av ökad samordning för att nå måluppfyllelse har en nämnd ålagts ett samordningsansvar för det gemensamma arbetet. Vad samordningsansvaret innebär kan variera och behöver anpassas utifrån vilka insatser och aktiviteter som utformas utifrån strategin för att nå målet.

Indikatorer

Till målen är indikatorer kopplade som används för att kunna följa målens utveckling. För att kunna följa och analysera målet bör indikatorerna så långt det är möjligt kunna analyseras mot bakgrundsfaktorer. Uppföljningen behöver därför föregås av ett utvecklingsarbete där olika kvantitativa och kvalitativa metoder och data tas i beaktande. Indikatorerna återfinns i bilaga 3.

Övergripande mål: Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska

Göteborg är en bra stad för de flesta att växa upp och leva i. Skillnader i livsvillkor och hälsa är dock stora. Exempel på skillnader är utbildningsnivå, inkomst, boende och

förvärvsfrekvens mellan olika grupper och mellan göteborgare som lever i olika delar av staden. Ytterst tar det sig uttryck i påtagliga skillnader mellan olika grupper i staden när det gäller förväntad medellivslängd.

Det övergripande målet för Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024 - 2030 är att skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska. De fyra målen med dess underliggande strategier visar riktning och fokus för stadens samlade arbete.

Mål 1: Barns och ungas hälsa ska förbättras

Att ge varje barn en bra start i livet är av stor betydelse för att minska ojämlikhet i livsvillkor och hälsa över livsloppet. Det som händer under ett barns första år utgör förutsättningar som följer med barnet genom hela livet. Att stimulera barns utveckling, inlärning och hälsa tidigt i livet är centralt för att senare uppnå en jämlik hälsa.

Förhållanden under barn- och ungdomsåren har stor betydelse för både den psykiska och fysiska hälsan under uppväxten men det påverkar också resten av livet. Insatser för att främja hälsa och förebygga ohälsa bland barn och unga är en god investering.

En god psykisk hälsa är väsentlig för alla aspekter i livet: den fysiska hälsan, skola, fritid, familjerelationer och sociala relationer. Allt färre barn och unga uppger att de mår bra. Barns och ungas psykiska ohälsa ökar, såväl självrapporterad ohälsa som psykosomatiska symptom som till exempel sömnsvårigheter, magont och nedstämdhet.⁴ Detta syns både nationellt och lokalt i Göteborg. En annan utveckling är att barn blir alltmer stillasittande vilket får konsekvenser för såväl fysisk som psykisk hälsa.⁵

På nationell nivå finns det tydliga skillnader i psykisk ohälsa kopplade till socioekonomiska faktorer, så som vårdnadshavares utbildning och inkomst. Tydliga skillnader finns även vad gäller kön, där tjejer och icke-binära har sämre psykisk hälsa än killar. Det finns en ökad risk för psykisk ohälsa bland hbtqi-personer, personer med funktionsnedsättning och personer ur andra grupper som upplever minoritetsstress.

Strategi 1.1 Stärk stödet till föräldrar och vårdnadshavare under barnets hela uppväxt

Föräldrar och vårdnadshavare påverkar förutsättningarna för barnets fysiska och psykiska hälsa, utveckling och möjligheter att klara skolan. Föräldraskapsstöd är en förebyggande insats som kan bidra till att skillnader i hälsa minskar. För att främja jämlikhet och jämlik hälsa för alla barn behöver föräldraskapsstödet tillgängliggöras för fler. Grupper av föräldrar som behöver nås i högre grad är exempelvis pappor, föräldrar med kort utbildning och låg inkomst samt föräldrar som migrerat till Sverige. En del föräldrastöd är universellt och erbjuds alla föräldrar, bland annat genom familjecentrerat arbete, medan annat stöd är selektivt och riktar sig till vissa föräldrar utifrån särskilda behov. Stödet behöver särskilt stärkas till föräldrar och vårdnadshavare till äldre barn och ungdomar då det inte finns samma självklara arenor som fanns när barnen var mindre. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd lyfter att stödet också behöver stärkas till föräldrar och vårdnadshavare till barn/ungdomar med funktionsnedsättningar, barn/ungdomar som

⁴ Folkhälsomyndigheten och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2023). Att inte bara överleva, utan att faktiskt också leva. En kartläggning om ungas psykiska hälsa

⁵ Folkhälsomyndigheten (2023). Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022 – Regionala resultat.

upplever minoritetsstress och unga hbtqi-personer. De lyfter även att riktat föräldraskapsstöd för föräldrar till barn med normbrytande beteende behöver stärkas då det tillsammans med det universella stödet kan motverka utanförskap och bidra till bättre livsvillkor.

Samordningsansvar: socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: förskolenämnden, grundskolenämnden, nämnden för funktionsstöd

Strategi 1.2 Främja barns läs- och språkutveckling

Språkutveckling är en grundläggande del av ett barns utveckling och är tätt sammankopplat med barnets kognitiva, sociala och motoriska utveckling. Den tidiga språkutvecklingen, ett välutvecklat ordförråd, en tidig läslust och ökad läsförmåga påverkar hur det går i skolan men även hur individen själv kan ha möjlighet att göra hälsosamma val. Att kunna uttrycka sig i tal och skrift är en förutsättning för att klara skolan, kunna delta i samhället och är i förlängningen en demokratifråga.

Ansvar: förskolenämnden, grundskolenämnden, kulturnämnden, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, utbildningsnämnden

Strategi 1.3 Stärk skolan som hälsofrämjande arena

Skolan är en viktig hälsofrämjande arena där barn och unga ska få de bästa förutsättningarna att lära och utvecklas. Därför behöver arbetet för en trygg och inkluderande skolmiljö stärkas. Sambandet mellan hälsa och utbildningsnivå är starkt. Utbildning ger påtagliga möjligheter att påverka den egna situationen och med framtidstro följer ett bättre mående. Kunskap leder till trygghet och känslan av att själv kunna påverka sin situation. Viktiga förutsättningar för psykisk hälsa är att känna sig trygg, att trivas och att skolan fungerar. En fullgjord skolgång ökar förutsättningarna för ett jämlikt deltagande i arbetslivet och i samhället.

Ansvar: förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden

Strategi 1.4 Stärk arbetet för att fler barn och unga ska ha en tillgänglig och meningsfull fritid

Barn och unga med meningsfull fritid mår bättre både fysiskt och psykisk jämfört med andra i samma ålder. En meningsfull fritid kan vara lärorik, utvecklande, social och kan innehålla både kulturella och fysiska aktiviteter. För att ge alla möjlighet till en tillgänglig och meningsfull fritid behöver staden arbeta för tillgänglighet på alla plan. Det handlar om fysisk tillgänglighet, men också om social och ekonomisk tillgänglighet med anpassningar och ett tydligt arbete för en mer inkluderande verksamhet som är inbjudande och ger alla likvärdiga förutsättningar att delta.

Samordningsansvar: idrotts- och föreningsnämnden

Ansvar: Förvaltnings AB Framtiden, grundskolenämnden, kulturnämnden, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsmiljönämnden

Strategi 1.5 Öka förutsättningarna för fysisk aktivitet

Att vara fysiskt aktiv kan innebära alltifrån lek i parken till organiserad träning. Genom att främja lek och rörelse i hela staden skapas förutsättningar för en jämlik hälsa där medborgarna mår bättre både fysiskt och psykiskt. Olika fysiska aktiviteter bidrar bland annat till att minska långvarigt stillasittande, vilket leder till minskad risk för övervikt och fetma. Fysisk aktivitet ger förutsättningar för förbättrad inlärning, koncentration, sömnkvalitet och ökad livstillfredsställelse.

Samordningsansvar: idrotts- och föreningsnämnden

Ansvar: förskolenämnden, Förvaltnings AB Framtiden, grundskolenämnden, nämnden för funktionsstöd, stadsmiljönämnden, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, utbildningsnämnden

Mål 2: Invånarnas möjligheter till delaktighet, inflytande och tillit ska öka

Delaktighet är både en grundlagsstadgad rättighet och en grundläggande princip för att förverkliga de mänskliga rättigheterna. På samhällelig nivå handlar delaktighet och inflytande om möjligheten att vara med och påverka stadens utveckling. Delaktighet och inflytande handlar också om invånarnas möjligheter att delta i civilsamhället, i folkrörelser och i lokalsamhället. Delaktighet och inflytande är också viktigt på individnivå för att minska skillnaderna i livsvillkor. Det är en fråga om kontroll, inflytande och delaktighet i det dagliga livet, i till exempel skolan, i bostadsområdet och i rollen som brukare av olika offentliga tjänster. Göteborgs Stad tillhandahåller verksamheter som utgör centrala delar av individers liv och därför är mötet med stadens verksamheter betydelsefullt för invånarnas deltagande på den individuella nivån.

Ett vitalt deltagande och inflytande är avgörande för den sociala sammanhållningen och viktigt för tilliten i samhället. Ojämlig fördelning av tillit till andra skapar olika möjligheter till att lösa gemensamma problem lokalt och till att lokalsamhället kan stärka individens och gruppens livschanser. Ojämlighet i delaktighet innebär att olika grupper har olika stort inflytande på beslutsfattande. Bristande inflytande över det egna livet, såväl som över beslut som påverkar samhället, skapar frustration, maktlöshet och upplevelse av utanförskap. Att öka delaktighet, inflytande och tillit i ett samhälle är ett långsiktigt arbete och behöver ske i samverkan med andra aktörer samt i det lokala området.

I Göteborg skiljer sig delaktigheten åt mellan olika grupper och det finns betydande skillnader i nivåer av tillit mellan olika grupper i befolkningen. Faktorer som påverkar deltagandet i olika sociala aktiviteter och tilliten är utbildning, inkomst och bakgrund. Personer med kort utbildning, utrikes födda, äldre, personer med funktionsnedsättning och personer med annan sexuell läggning än heterosexuell samt personer som tillhör en nationell minoritet har högre risk för social isolering än andra. Vissa av dessa grupper har staden svårt att nå ut till såväl när det gäller information som när det gäller insatser.

Staden behöver arbeta för tillgänglighet på alla plan. Det handlar om fysisk tillgänglighet, men också om social tillgänglighet med anpassningar och ett tydligt arbete för en mer inkluderande verksamhet som är inbjudande och ger alla likvärdiga förutsättningar att delta.

Strategi 2.1 Arbeta för ett aktivt och lokalt civilsamhälle med jämlika förutsättningar för deltagande

Civilsamhället har en viktig roll som röst i det offentliga rummet och för att skapa goda livsvillkor för invånarna. Föreningarna kan på olika sätt ge en känsla av sammanhang, erkännande och trygghet, men också utbildningsstöd och representation. De skapar aktiviteter som kan vara en skola för demokrati och delaktighet. Kulturliv och civilsamhälle fungerar som ett sammanbindande kitt både i närmiljön och för att väva ihop staden och påverkar människors hälsa, delaktighet och känsla av sammanhållning. Ur ett demokratiperspektiv är det viktigt med olika former av arenor som möjliggör inflytande och delaktighet.

Ansvar: idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för funktionsstöd, nämnden för demokrati och medborgarservice, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Strategi 2.2 Stärk arbetet för att de grupper som är svåra att nå ska känna till och kunna ta del av Göteborg Stads verksamheter och utbud

Göteborgs Stad har utmaningar i att nå alla göteborgare. Det finns målgrupper som generellt beskrivs som särskilt svåra för staden att nå, beroende på situation kan det till exempel handla om personer som tillhör en minoritetsgrupp, personer med annat modersmål än svenska, personer med funktionsnedsättning, yngre eller äldre personer.

Det finns ett behov av att skapa förutsättningar för alla göteborgare att kunna vara delaktiga och påverka. Det är viktigt att ställa sig frågan vilka målgrupper som berörs, att involvera dessa och synliggöra deras perspektiv redan i ett tidigt skede. Att inkludera personer med lokal förankring eller med förankring i olika målgrupper är en nyckel för att nå personer som staden ofta har svårt att nå.

Ansvar: förskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för demokrati och medborgarservice, nämnden för funktionsstöd, äldre- samt vård och omsorgsnämnden, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsmiljönämnden

Mål 3: Fler ska ha arbete och möjlighet till försörjning

För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att stärka människors egna möjligheter till sysselsättning. Arbete och sysselsättning utgör betydande delar av människors livsvillkor. Arbete är för de flesta människor den viktigaste källan till försörjning, där en konsekvens av arbetslöshet kan leda till knappa ekonomiska resurser. Arbete har också stor betydelse för möjligheter till delaktighet och inflytande i samhället och kan påverka möjligheten att utveckla relationer till andra människor. Möjligheten att försörja sig själv stärker känsla av kontroll över det egna livet. Det blir en viktig bas för människors identitet och sociala liv, vilket också har effekter på hälsan. Avsaknaden av att ha en egen försörjning kan skapa oro och utsatthet. Att växa upp i ekonomisk utsatthet kan påverka bland annat barns och ungas fysiska och psykiska hälsa, skolresultat och sociala relationer. Barn som växer upp i ekonomiskt utsatta hushåll löper högre risk att själva få ekonomiska problem senare i livet.

Göteborg har en positiv arbetsmarknadsutveckling. Sysselsättningen ökar och arbetslösheten går ner, såväl i landet som i Göteborg. Men förutsättningarna att finna ett arbete eller sysselsättning ser väldigt olika ut bland stadens invånare. Unga utan slutförskole från grundskola och gymnasium, utrikes födda, personer över 55 år och personer med funktionsnedsättningar är grupper som i högre grad är långvarigt arbetslösa.

Även om det ekonomiska biståndet i Göteborg har minskat, så har andelen som behöver bistånd under en längre period ökat. Dessa individer och familjer behöver ofta koordinerat stöd för att nå egen försörjning och insatser utifrån flera områden såsom ökad språkkompetens, hälsa och rehabilitering.

Strategi 3.1 Utveckla och samordna stödet till grupper som står långt från arbetsmarknaden

För att nå personer som har sämre förutsättningar att finna arbete och sysselsättning, behöver insatserna anpassas efter deras behov samt ges utifrån flera behovsområden. Samverkan mellan staden, regionen och statliga myndigheter behöver utvecklas. Förankring på arbetsmarknaden eller annan meningsfull sysselsättning har positiva konsekvenser för hälsa och övriga livsvillkor. Möjligheten till egen försörjning påverkar hälsan positivt, både för vuxna och för barn i hushållet.

Samordningsansvar: nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Ansvar: socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Strategi 3.2 Utveckla och samordna stödet till unga som varken arbetar eller studerar

Unga som varken arbetar eller studerar är en heterogen grupp som ofta har svårare än andra att etablera sig på arbetsmarknaden. Det kan röra sig om unga som saknar behörighet till gymnasiet, unga utan gymnasieexamen, unga med funktionsnedsättning, unga med utländsk bakgrund och unga med psykisk ohälsa. Samordnade och behovsanpassade insatser för målgruppen kan bidra till etablering i studier eller på arbetsmarknaden och förebygga ett långsiktigt utanförskap.

Ansvar: nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, utbildningsnämnden

Mål 4: Tillgången till en hållbar och väl gestaltad livsmiljö ska vara jämlik

Göteborg är en segregerad stad där människor med olika socioekonomiska förutsättningar bor i olika delar av staden. Denna uppdelning kan leda till ojämlika livsvillkor som kan få konsekvenser både för individer och för samhället. Livsmiljöns utformning har stor betydelse för livsvillkor och kan skapa förutsättningar för hälsa och välbefinnande.

Skilnader i livsmiljöer och boendesegregation påverkas av flera olika faktorer: statlig bostads- och finanspolitik, inkomstförhållanden, bostadsmarknaden samt strukturell diskriminering på bostadsmarknaden. Den påverkas också av hur staden planeras med olika typer av bostäder, upplåtelseformer, trafiksystem och service av olika slag och hur staden hänger ihop och skapar en helhet, samt av hur tillgången till stadens resurser är fördelad. Stadens resurser utgörs bland annat av kommunal service, arbetsplatser, en

effektiv och tillgänglig kollektivtrafik, offentliga platser, likvärdiga skolor och förskolor med goda ute- och inomhusmiljöer, grönområden, idrotts- och föreningsliv, kultur samt grundläggande kommersiell service. Att dessa resurser finns fördelade över staden är en förutsättning för en jämlik stad.

En väl avvägd planering av staden och fördelning av dess resurser kan minska skillnaderna i livsvillkor och hälsa och kan stärka stadens sammanhållning och gemenskap. Då behöver sociala aspekter säkerställas genom hela stadsutvecklingsprocessen, från prioriteringar i planeringen till förvaltning, drift och underhåll. Stadens rådighet att påverka utvecklingen för en mer sammanhållen stad och minskade skillnader i livsvillkor finns inom översikts- och detaljplanering, markinnehav, exploaterings ekonomi och kommunens bostadsförsörjningsansvar.

Strategi 4.1 Säkerställ en jämlik fördelning av resurser i den gemensamma prioriteringen i strategisk och taktisk planering

Genom väl avvägda analyser och prioriteringar ska den tidiga planeringen medverka till att fördela stadens resurser mer jämnt, i syfte att nå minskade skillnader i livsvillkor och hälsa. Detta ska synliggöras i stadens strategiska och taktiska planering.

Samordningsansvar: stadsbyggnadsnämnden

Ansvar: exploateringsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, idrotts- och föreningsnämnden, nämnden för kretslopp och vatten, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsfastighetsnämnden, stadsmiljönämnden

Strategi 4.2 Säkra att plan- och exploateringsprocessen omhändertar sociala aspekter

Det är viktigt att sociala aspekter omhändertas i utvecklingen av ny stad genom plan- och exploateringsprocessen. Många aktörer är inblandade i stadsutvecklingen och det förutsätter en bred samverkan mellan alla berörda aktörer. En avgörande aspekt är bland annat invånares möjligheter att kunna påverka sin livsmiljö. Därför bör utvecklingen av staden vägledas av den kunskap och de erfarenheter som finns hos dem som använder eller bor på platsen. Social konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys ska möjliggöra för att sociala perspektiv och barnperspektiv beaktas i hela plan- och exploateringsprocessen.

Samordningsansvar: exploateringsnämnden

Ansvar: Förvaltnings AB Framtiden, idrotts- och föreningsnämnden, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsbyggnadsnämnden, stadsfastighetsnämnden, stadsmiljönämnden

Strategi 4.3 Tillgodose goda livsmiljöer med väl gestaltade och omhändertagna närmiljöer i förvaltning av den befintliga staden

Kraftsamling behövs i utveckling och förvaltning av stadens bebyggda miljöer. Prioritering av resurser för förvaltning och utveckling av befintliga miljöer ska ske för att bidra till jämlika livsvillkor och hälsa över hela staden.

Samordningsansvar: stadsmiljönämnden

Ansvar: Förvaltnings AB Framtiden, idrott och föreningsnämnden, kulturnämnden, stadsfastighetsnämnden, Higab

Bilaga 1 - Styrande dokument

Nedan redogörs för stadenövergripande planerande styrande dokument som angränsar till programmet. Utöver de styrande dokument som redovisas i tabellen nedan har programmet koppling till dokument som är under revidering eller ännu inte är beslutade. Tydlig koppling finns till förslaget till Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025 (dnr 1669/20) samt förslaget till Göteborgs Stads idrottspolitiska program 2023–2030 (1428/22).

Styrande dokument	Koppling till detta program
Göteborgs Stads program för bostadsförsörjning 2021–2026	Programmet är det övergripande mål- och strategidokumentet för bostadsförsörjningen i Göteborg med målet att trygga tillgången till goda bostäder för alla göteborgare. Målsättningen är att staden ska trygga tillgången till goda bostäder för alla göteborgare. En av strategierna är att stadens ska bidra till goda bostäder och livsmiljöer samt en bättre fungerande bostadsmarknad för alla.
Göteborgs Stads friluftsprogram 2018–2025	I programmet konstateras att det finns stora skillnader i livsvillkor i olika delar av staden som påverkar möjligheten att leva ett fysiskt aktivt liv. Programmets mål lyfter bland annat kopplingen mellan friluftsliv, jämlik hälsa och folkhälsa. För att kunna bidra till en positiv och jämlik hälsoutveckling hos befolkningen är det viktigt att göra medvetna prioriteringar av friluftaktiviteter. Delar av Göteborgs Stads friluftsprogram speglas i förslaget till program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa. Detta är särskilt tydligt när det gäller målen om att barns och ungas hälsa ska förbättras men också målet om att tillgången till en hållbar och väl gestaltad livsmiljö ska vara jämlik.
Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021–2026	Målsättningarna i programmet innebär att personer med funktionsnedsättning ska ha samma rätt till bland annat demokratisk delaktighet, utbildning och bästa möjliga hälsa som alla göteborgare. Stadens verksamheter ska i uppföljningar samla in underlag på ett sådant sätt att det är möjligt att göra analyser utifrån diskrimineringsgrunderna.
Göteborgs stads kulturprogram	Att ta del av och att utöva kultur och konst har en dokumenterad effekt på hälsa och välbefinnande, vilket främjar social hållbarhet och hållbar livsstil.
Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030	Det finns en tydlig koppling mellan jämlik hälsa, folkhälsa och miljö, såsom luftföreningar, påverkan av buller och tillgång till hållbara livsmiljöer.
Göteborgs Stads program för lokalförsörjning	Ett av målen är rätt lokaliserad kommunal service, vilket innebär att lokaler finns placerade bland annat utifrån perspektivet där stadens medborgare behöver den. Ett annat mål är socialt hållbar kommunal service, vilket syftar till att

	stadens verksamhetslokaler ska vara anpassade och tillgängliga för att bidra till ett mer jämlikt Göteborg.
Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program	En av målsättningarna är att arbetslösheten i Göteborg ska vara lägst bland Sveriges storstäder vilket relaterar till programmets mål om att fler ska ha arbete och möjlighet till försörjning
Göteborgs stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026	Det övergripande målet är att Göteborg ska vara en trygg och säker stad där alla som lever, verkar och vistas tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet Programmet arbetar med direkta och riktade trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder och ökar därmed också förutsättningarna för det förebyggande och främjande arbetet.
Göteborgs Stads översiktsplan	Utgångspunkten i översiktsplanen är hållbar utveckling. Enligt de inriktningar som översiktsplanen föreslår lokaliseras en stor del av tillkommande bostäder i mellanstaden där områden med socioekonomiska utmaningar ligger. Översiktsplanen slår fast att det handlar om att möjliggöra en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad och att ha en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Att ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden samt att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor
Plan för barn- och ungdokument 2020–2030	Planen tar fasta på stadens övergripande strukturer och konkretiserar insatser och utvecklingsområden för att jämlikt öka tillgången till och höja kvaliteten på kultur för, med och av barn och unga i Göteborg.
Göteborgs Stads barnrättsplan	Planens mål är att Göteborg Stad ska ha ett systematiskt och inkluderande barnrättsarbete som säkerställer likabehandling och icke-diskriminering, ett beaktande av barnets bästa, barns rätt till liv och utveckling samt barns rätt att vara delaktiga i frågor som berör dem.
Biblioteksplan för Göteborgs Stad	Planens vision är att folkbiblioteken ska vara en självklarhet för göteborgarna med tillgängliga och öppna bibliotek vilket bland annat knyter an till strategin om att främja barns språkutveckling.
Plan för att förbättra hbtq-personers livsvillkor 2017–2023	Planens syfte är att förbättra hbtq-personers mänskliga rättigheter i Göteborgs Stad och den ska säkerställa likvärdiga möjligheter för personer som definierar sig som homosexuella, bisexuella, transpersoner eller queera
Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2023	Boende är ett viktigt livsvillkor. Planen har även tydligt barnperspektiv för att trygga barns uppväxtvillkor

Göteborgs Stads plan för jämställdhet 2019–2023	Göteborgs Stads plan för jämställdhet omfattar ett verksamhets-, medborgar-, och arbetsgivarperspektiv. Planen är en del av och ett stöd i stadens arbete med mänskliga rättigheter, jämlikhet, folkhälsa och trygghetsfrågor.
Handlingsplan för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad	Handlingsplanen slår fast att alla stadens verksamheter ska genomsyras av mänskliga rättigheter och främja likabehandling. Det finns även kopplingar när det gäller framhållandet av analyser.
Göteborgs stads handlingsplan för att motverka tystnadskulturer 2023–2025	Aktivt arbete för delaktighet, inflytande och tillit är kopplat till att stadens arbete med att motverka tystnadskulturer.
Göteborgs Stads plan för arbetet med nationella minoriteter 2020–2023	Arbetet för att skapa jämlika likvärdiga och jämlik hälsa omfattar minoritetsgrupper och principen om icke-diskriminering.
Göteborgs stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, 2023–2026	Fokusområde 1 berör tidiga och förebyggande insatser, med fokus på att stärka de skyddsfaktorer som ökar barns, ungas och deras familjers förmågor att stå emot negativ påverkan.
Plan för stärkta insatser mot rasism 2020–2023	Arbetet för att skapa jämlika likvärdiga och jämlik hälsa omfattar minoritetsgrupper och principen om icke-diskriminering. Planen lyfter främjande av lika rättigheter och möjligheter.
Strategisk plan för suicidprevention	Planen lyfter att suicid behöver förebyggas och behandlas både utifrån ett individperspektiv och utifrån ett folkhälsovetenskapligt perspektiv med riktat arbete inom flertalet samhällssektorer.
Plan för åldersvänliga Göteborg 2021–2024	Planen lyfter sex fokusområden som har påverkan på seniorers livsvillkor och förutsättningar till god hälsa, delaktighet och trygghet.
Handlingsplan för psykisk hälsa 2018–2024 (VGR, GR, Västkom)	Handlingsplanen har tagits fram i samverkan mellan Västra Götalandsregionen, de 49 kommunerna samt Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa Västra Götaland och Göteborg (NSPH VG) inom ramen för vårdssamverkan. Handlingsplanen är uppdelad i fokusområden med tillhörande mål för vuxna respektive för barn och unga. Bland målen för vuxna finns ett avsnitt som särskilt berör äldre.

Bilaga 2 - Stödjande dokument

Demokrati och medborgarservice (2022). *Invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande, Kartläggning av Göteborg Stads arbete under 2022.*

Folkhälsomyndigheten och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2023). *Att inte bara överleva, utan att faktiskt också leva. En kartläggning om ungas psykiska hälsa.*

Folkhälsomyndigheten (2023). *Folkhälsan i Sverige. Årsrapport 2023.*

Folkhälsomyndigheten (2023). *Nationella folkhälsomål och målområden.*

Folkhälsomyndigheten (2023). *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022 – Regionala resultat.*

Folkhälsomyndigheten (2021). *Vår livsmiljös betydelse för en god och jämlik hälsa.*

Förvaltnings AB Framtiden (2020). *Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden 2020–2030.*

Göteborgs Stad. (2014). *Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg 2014.*

Göteborgs Stad. (2017). *Jämlikhetsrapporten 2017: Skillnader i livsvillkor i Göteborg.*

Göteborgs Stad (2022). *Göteborgs skolundersökning 2022. Ungas erfarenhet av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel.*

Göteborgs Stad (2022). *Hbtqi+personers livsvillkor i Göteborg 2021.*

Göteborgs Stad (2022). *Samverkansavtal om folkhälsoarbete mellan Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd och kommunstyrelsen Göteborgs Stad 2023–2025*

Göteborgs Stad (2023). *Jämlikhetsrapporten 2023. Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg.*

Göteborgs Stad (2023). *Socialtjänstrapport 2023. Individ- och familjeomsorgen i Göteborgs Stad.*

Regeringskansliet (2018). *Handlingsplan Agenda 2030.*

Västra Götalandsregionen. (2021). *Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030*

Bilaga 3 - Indikatorer

Nedan presenteras ett antal indikatorer för att mäta programmets måluppfyllelse. Valet av indikatorer grundar sig i att de ska hålla god kvalitet, finnas över tid och oftast kunna brytas ner på flera bakgrundsfaktorer.

Övergripande mål: Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska		
Indikator	Källa	Startvärde (år)
Ojämlighetsindex	SCB	54 (av max 100 segregation)
Andel som upplever att de har god hälsa 16–84 år	Hälsa på lika villkor	73% (2022)
Mellanmänsklig tillit/Tillit till andra i allmänhet	Hälsa på lika villkor samt SOM-undersökningen	70% (2022 HLV)
Förvärvsarbetande, 18-64 år Förvärvsarbetande, 25-64 år	AKU (SCB)	75,8% (2021) 79% (2021)
Mål: Barns och ungas hälsa ska förbättras		
Indikator	Källa	Startvärde (år)
Andel ungdomar som är nöjda med sin hälsa, åk 9 och gy 2	DVU	Åk 9: 67% flickor, 81% pojkar Åk 2 gy: 63% flickor, 79% pojkar
Andel ungdomar som är nöjda med sig själva, åk 9 och gy 2	DVU	Åk 9: 53% flickor, 77% pojkar Åk 2 gy: 56% flickor, 75% pojkar
Andel ungdomar som känner sig nedstämda flera gånger per vecka, åk 9 och gy 2	DVU	Åk 9: 86% flickor, 58% pojkar Åk 2 gy: 87% flickor, 65% pojkar
Mål: Invånares delaktighet, inflytande och tillit ska öka		
Indikator	Källa	Startvärde (år)
Förtroende för hur Göteborgs stad sköter sin verksamhet	SOM-undersökningen	57% (2022)
Social isolering ⁶ 16–84 år	Hälsa på lika villkor	11% (2022)

⁶ Social isolering definieras som att inte ha deltagit under social aktivitet (det senaste året?). Social aktivitet kan vara studiecirkel eller kurs på arbetsplats och fritid, fackföreningsmöte eller annat föreningsmöte, teater eller bio, konstutställning eller museum, religiös sammankomst, sporttillställning, skrivit i blogg eller insändare i tidning eller tidskrift, demonstration av något slag, offentlig tillställning t.ex. danstillställning, marknadsbesök eller liknande, större släktsammankomst, privat fest, följt sociala nätverkssajter på internet, skrivit inlägg, deltagit i diskussioner eller spelat med andra på internet

Valdeltagande		80,7% (2022)
Mål: Fler ska ha arbete och möjlighet till försörjning		
Indikator	Källa	Startvärde (år)
Andel unga vuxna som varken arbetar eller studerar (UVAS)	SCB	7% (2021)
Långtidsarbetslöshet, 18-64 år	Arbetsförmedlingen	26% (2022)
Genomströmning på gymnasiet, 4 år	SCB	76,4% (2022)
Mål: Tillgången till en hållbar och väl gestaltad livsmiljö ska vara jämlik		
Ojämlighetsindex (se övergripande mål)		